

Grundläggande granskning Gr 10/2019

Förvaltade stiftelser och fonder

Fotograf: Jonas Westling AB

April 2020
Eva Moe
Revisionskontoret
Diarienummer: REV 25–2019

Innehåll

1. Sammanfattande analys	3
Rekommendationer till regionstyrelsen	3
2. Bakgrund	4
Iakttagelser i 2018 års granskning	4
Syfte och revisionsfrågor	5
Avgränsningar	5
Revisionskriterier	5
Metod	6
3. Granskningens resultat	6
Sammanställning över granskade stiftelser och fonder	6
Förvaltningen	6
Uppsikten	8
4. Vår bedömning	8
Rekommendationer till regionstyrelsen	9

1. Sammanfattande analys

Regionstyrelsen

Regionstyrelsen förvaltade år 2019 två stiftelser och en fond. Pengarna som förvaltades kommer från donatorer som skänkt dessa genom gåvobrev eller testamenten. Pengarna i de två stiftelserna uppgick i slutet av år 2019 till knappt 0,6 miljoner kronor. Pengarna i fonden var endast 22 kronor. Under år 2019 godkände Kammarkollegiet permutation för de två stiftelserna. Permutationen innebär att även kapital från stiftelserna får delas ut. Tidigare fick endast avkastning från stiftelserna användas för utdelning. Redovisningschefen uppger att regionen ska dela ut kapitalet så att de två stiftelserna kan avslutas.

Revisorerna har i flera år påtalat att förvaltningen av pengarna inte har följt beslutad förvaltningspolicy och att det saknats beslutade rutiner för förvaltningen. I yttrandet över granskningarna har landstingsstyrelsen sagt att de ska rätta till bristerna. Likt tidigare år var det även år 2019 flera brister i regionstyrelsens förvaltning:

- Drygt en halv miljon kronor förvaltades utan avkastning. Förvaltningen följde inte förvaltningspolicyn.
- Få personer ansökte om medel från stiftelserna och fonden. Inga pengar betalades ut till sökande.
- Saknades rutiner för hur allmänheten skulle få kännedom om stiftelserna och fonden.
- Saknades rutiner för hur ansökningar skulle diarieföras, administreras och beredas inför beslut om utdelning.

Folkhögskolestyrelsen

Folkhögskolestyrelsen har tidigare förvaltat Kempefondens slöjdlinje. År 2018 riktade revisorerna kritik mot folkhögskolestyrelsen för att pengarna i fonden användes på fel sätt. År 2019 träffade folkhögskolestyrelsen en överenskommelse med Kempestiftelsen som innebär att Kempefondens slöjdlinje blev upplöst.

Rekommendationer till regionstyrelsen

Säkerställ att:

- Regiondirektören beslutar om rutiner för hur allmänheten ska få kännedom om de två stiftelserna och hur ansökningar går till.
- Regiondirektören beslutar om rutiner för hur ansökningar ska diarieföras, administreras och beredas inför beslut om utdelning.
- Stiftelserna förvaltas i enlighet med beslutad förvaltningspolicy.
- Pengarna (22 kronor) i Johan Albert Marklunds frisängsfond blir förbrukade och att fonden avvecklas.

Rekommendationerna kommer att följas upp i nästa års granskning.

2. Bakgrund

Enligt stiftelselagen ska revisorer i den omfattning som följer av god revisionsred granska stiftelsers räkenskaper och årsredovisning, årsbokslut eller sammanställning samt stiftelsestyrelsens eller förvaltarens förvaltning.

Regionstyrelsen och folkhögskolestyrelsen har ansvaret för förvaltningen av stiftelser och fonder i region Västerbotten. Pengarna som förvaltas kommer från donatorer som skänkt dessa genom gåvobrev eller testamenten. Förvaltarens uppgift är att uppfylla ändamålet för respektive stiftelse och fond. Det vanligaste ändamålet är att dela ut medel baserat på avkastningen på förmögenheten.

Revisorerna har under flera år påtalat att förvaltningen av pengarna inte följer beslutad förvaltningspolicy. Landstinget har även saknat beslutade rutiner för hur förvaltningen ska genomföras.

I sin revisionsplan för år 2019 beslutade revisorerna att genomföra en grundläggande granskning av förvaltningen av stiftelser och fonder i Region Västerbotten.

lakttagelser i 2018 års granskning

Revisorerna bedömde att varken landstingsstyrelsen eller folkhögskolestyrelsen för år 2018 hade förvaltat stiftelser och fonder på ett ändamålsenligt sätt. Bland annat saknades beslutade rutiner och instruktioner för hur förvaltningen skulle gå till. Det fanns en beslutad förvaltningspolicy som beskrev hur pengarna skulle vara placerade, men den följdes inte.

Tidigare ordförande för folkhögskolestyrelsen beslutade utan befogenhet att folkhögskolechefen fick förbruka alla pengar i den fond folkhögskolestyrelsen förvaltade. Granskningen visade att pengarna i fonden inte användes i enlighet med de riktlinjer stiftarna beslutat.

Yttranden

I ett yttrande i september 2019 uppgav styrelsen att det under hösten 2019 skulle göras en översyn av ansökningsförfarande och handläggning av de förvaltade stiftelserna. Styrelsen skrev även att placeringsriktlinjer för stiftelser och fonder skulle integreras i regionens finanspolicy vid nästa revidering. Vidare framgick att regionstyrelsen skulle följa upp folkhögskolestyrelsens förvaltning av Kempefonden genom skriftlig dokumentation och uppsiktsträffar.

Folkhögskolestyrelsen svarade revisorerna den 19 september 2019. Av svaret framgick att folkhögskolestyrelsen efter revisorernas granskning haft en dialog med Kempestiftelsen. Syftet med dialogen var att utreda på vilket sätt folkhögskolestyrelsen skulle hantera utbetalningarna som hade gjorts från Kempefondens slöjdlinje och som bland annat använts för renoveringar och inköp till Vindelns folkhögskola. Folkhögskolestyrelsen hade sammanställt de stipendier som Vindelns folkhögskola delat ut till elever sedan år 1995. Folkhögskolestyrelsen hade tecknat ett skriftligt avtal med Kempestiftelsen där Kempestiftelsen godkände att stipendier hade delats ut i enlighet med ändamålet för Kempefondens slöjdlinje och att Kempefondens slöjdlinje därmed var upplöst.

Regionstyrelsen gav den 3 september 2019, § 191, regiondirektören i uppdrag att vidta åtgärder i enlighet med styrelsens yttrande. Regiondirektören skulle återrapportera åtgärderna till styrelsen i februari 2020. I början av april 2020 när arbetet

med denna granskning avslutades hade regiondirektören ännu inte rapporterat till styrelsen.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om regionstyrelsen och folkhögskolestyrelsen för år 2019 säkerställt en ändamålsenlig förvaltning av stiftelser och fonder.

För att besvara syftet har vi i första hand följt upp rekommendationerna i föregående års granskning. I detta ingår att granska:

- Om regionstyrelsen tydliggjort ansvar och befogenheter kring hanteringen av förvaltade stiftelser och fonder?
- Om regionstyrelsen säkerställt att förvaltningspolicyn för stiftelser och fonder har integrerats med regionens övergripande förvaltningspolicy?
- Om regionstyrelsen och folkhögskolestyrelsen säkerställt att den beslutade förvaltningspolicyn följs?
- Om regionstyrelsen reviderat rutinen för ansökningsförfarande och handläggning av stiftelser och fonder under år 2019?
- Om regionstyrelsen säkerställt en ändamålsenlig diarieföring av ansökningar?
- Om regionstyrelsen säkerställt att avstämning av stiftelsernas skattefrihet ingår som en integrerad del i bokslutet?
- Om folkhögskolestyrelsen vidtagit åtgärder med anledning av hanteringen av Kempefondens slöjdlinje år 2018?
- Om regionstyrelsen i sin uppsikt följt upp hur folkhögskolestyrelsen hantierat förvaltningen av Kempefonden?

Avgränsningar

I denna granskning har vi inte kontrollerat om stiftelsernas räkenskaper, årsredovisning, årsbokslut eller sammanställningar är rättvisande. Räkenskaper, årsredovisning, årsbokslut eller sammanställningar granskas av auktoriserad revisor från EY och presenteras i en separat rapport.

Granskningen avser år 2019.

Granskningen omfattar nedanstående stiftelser och fonder:

- Samfond för bidrag till patienter vårdade vid NUS
- Willy Landsbergs stiftelse
- Johan Albert Marklunds frisängsfond
- Kempefondens slöjdlinje

Revisionskriterier

De revisionskriterier som utgör underlag för våra kontroller och bedömningar är:

- Stiftelselagen
- Stiftelseurkund/stadgar
- Skatteverkets skatteregler för stiftelse

Metod

Vi har granskat protokoll och diariet förda ansökningar. Vi har även tagit del av års-sammanställningarna för respektive stiftelse och fond. Vi har under granskningen haft avstämningar med regionens kanslichef, handläggare, redovisningschef samt auktoriserad revisor på EY.

3. Granskningens resultat

Sammanställning över granskade stiftelser och fonder

Stiftelse/fond	Utgående balans den 31 december 2019	Kommentar
Samfond för bidrag till patienter vårdade vid NUS	141 183 kr	Under år 2019 har Kammarkollegiet godkänt permutation som innebär att även fondens kapital får delas ut. Före permutationen fick endast avkastningen delas ut.
Willy Landsbergs stiftelse	454 511 kr	Under år 2019 har Kammarkollegiet godkänt permutation som innebär att fondens kapital får delas ut. Före permutationen fick endast avkastningen delas ut.
Johan Albert Marklunds frisängsfond	22 kr	Fondens kapital är i princip förbrukad. Fonden kan dock inte avslutas förrän den är 0 kronor.
Kempefondens slöjdlinje	0 kr	Fondens kapital är förbrukat.
Sammanlagt värde:	595 716 kr	Fondernas sammanlagda ingående balans den första januari år 2019 var 625 483 kronor. Värdeminskningen motsvarar förvaltningskostnaden för fonderna.

Förvaltningen

Av regionstyrelsens svar till revisorerna framgick att regionstyrelsen förvaltar stiftelser och fonder med stöd av regionens kanslienhet och ekonomistab. Kanslienheten handlägger ansökningar medan ekonomistaben ansvarar för kapitalplaceringar och bokslut. Förutom detta finns ingen dokumenterad beskrivning över förvaltningsorganisationen för stiftelser och fonder.

Hantering av ansökningar

Enligt yttrandet skulle rutinen för ansökningsförfarande och handläggning av stiftelser och fonder ses över under hösten 2019. I detta ingick även att ta fram rutiner för den utåtriktade informationen om möjlighet att ansöka om medel från fonderna. Enligt kanslichefen saknas fortfarande dokumenterade rutiner för hantering av ansökningar och utåtriktad information om fonderna.

Enligt yttrandet skulle inkomna ansökningar registreras under samma diarienummer. Under år 2019 inkom fem ansökningar. Ansökningarna var diarieförda under olika diarienummer i hälso- och sjukvårdsnämndens diarium.

I januari 2020 kontrollerade vi de fem ansökningar som fanns registrerade i diariet. Vid den tidpunkten fanns inga uppgifter i diariet om återkoppling till de som ansökt från fonderna om att deras ansökan hade mottagits. Först efter att vi i granskningen påtalade detta diarieförde kanslienheten två svar som handläggare skickat via sin e-post. Båda svaren var daterade i februari 2020. Ansökningarna hade kommit till regionen i oktober respektive december år 2019. I övriga tre ärenden skrev handläggaren i februari år 2020 en tjänsteanteckning i diariesystemet om att mottagaren troligtvis hade meddelats via telefon om att ansökan var mottagen.

Förvaltning av fondernas kapital

Avkastningen på fondernas kapital för år 2019 var 0 kronor. Enligt regionens redovisningschef kommer man inte att ändra förvaltningen av fondernas kapital från nuvarande bankkonton. Anledningen till detta är att regionen har för avsikt att dela ut medlen och därefter avsluta kvarvarande fonder.

Enligt nuvarande förvaltningspolicy ska som mest 10 procent av stiftelsernas eller fondernas tillgångar bestå av likvida medel. De förvaltade fondernas tillgångar består till 100 procent av likvida medel.

Enligt yttrandet skulle finanspolicyn i samband med revidering kompletteras med placeringsriktlinjer för stiftelser. Av yttrandet framgick inte när finanspolicyn skulle revideras. Enligt redovisningschefen kommer finanspolicyn att revideras i samband med regionfullmäktiges sammanträde i april eller juni 2020. Tanken är enligt redovisningschefen att policyn ska innehålla en generell beskrivning kring förvaltning av kapital och inga separata formuleringar kring hanteringen av stiftelser och fonder.

Regionstyrelsen skulle enligt yttrandet integrera avstämning kring stiftelsernas skattefrihet som en del i bokslutsarbetet. Enligt redovisningschefen kommer man inte ta fram någon dokumenterad rutin för hanteringen av skattefrihet utan endast ha detta i åtanke i samband med bokslutsarbetet.

Utdelning av medel

I december 2018 gav regionstyrelsen i uppdrag till regiondirektören att ansöka om permutation för stiftelserna Samfond för patienter vårdade vid Norrlands universitetssjukhus och Willy Landsbergs stiftelse. Permutationen avsåg ändring av bestämmelserna om utdelning från stiftelserna. Före permutation hade endast avkastningen kunnat delas ut. Kammarkollegiet meddelade sina beslut i ärendena i juli respektive oktober 2019. Av besluten framgick att respektive stiftelse får förbruka såväl kapital som avkastning för ändamålet. Stiftelserna anses vara upplösta när de saknar tillgångar.

I slutet av mars 2020 skickade handläggare vid kansliheten brev till samtliga som ansökt om medel från fonderna med besked om att inga medel delades ut för år 2019.

Vår kommentar

Revisorerna har under flera år påtalat att förvaltningen av pengar i stiftelser och fonder inte följde beslutad förvaltningspolicy och att det saknades beslutade rutiner för hur förvaltningen skulle genomföras. Inte heller för år 2019 bedömer vi att fonderna förvaltades ändamålsenligt. Drygt en halv miljon kronor förvaltades utan avkastning.

Det saknades dessutom både rutiner för att informera om att fonderna fanns och rutiner för att hantera inkomna ansökningar. För år 2019 betalades inga pengar ut från fonderna. Det finns ingen dokumentation som förklarar varför inga pengar betalades ut.

Uppsikten

Regionstyrelsen följde under hösten 2019 hur folkhögskolestyrelsen agerade med anledning av revisorernas kritik. Bland annat beredde regionstyrelsen den återrapportering folkhögskolestyrelsen lämnade till fullmäktige i november 2019.

4. Vår bedömning

Regionstyrelsen

Regionstyrelsen vidtog inte tillräckliga åtgärder under år 2019 med anledning av våra rekommendationer i 2018 års granskning. Regionstyrelsen säkerställde inte en ändamålsenlig förvaltning av stiftelser och fonder.

Folkhögskolestyrelsen

År 2019 träffade folkhögskolestyrelsen en överenskommelse med Kempestiftelsen som innebar att Kempefondens slöjdlinje blev upplöst.

Svar på revisionsfrågorna

Revisionsfråga	Bedömning	Vår kommentar
Har regionstyrelsen tydliggjort ansvar och befogenheter kring hanteringen av förvaltade stiftelser och fonder?		Regionstyrelsen har endast kommunicerat hur förvaltningen ser ut i yttrandet till revisorerna. Det finns ingen annan dokumentation kring hur förvaltningen är organiserad.
Har regionstyrelsen säkerställt att förvaltningspolicyn för stiftelser och fonder har integrerats med regionens övergripande förvaltningspolicy?		Stiftelserna och fonden ska enligt redovisningschefen avvecklas. Regionstyrelsen beredde under år 2019 inte någon reviderad förvaltningspolicy. En reviderad förvaltningspolicy beredd av regionstyrelsens arbetsutskott den 24 mars 2020.
Har regionstyrelsen och folkhögskolestyrelsen säkerställt att den beslutade förvaltningspolicyn följs?		Avkastningen på fonderna år 2019 var 0 kronor. Vi bedömer att fonderna inte förvaltades i enlighet med beslutad förvaltningspolicy.

Revisionsfråga	Bedömning	Vår kommentar
		För folkhögskolestyrelsen är denna revisionsfråga inte längre aktuell eftersom pengarna i Kempefondens slöjdlinje är förbrukade.
Har regionstyrelsen reviderat rutinen för ansökningsförfarande och handläggning av stiftelser och fonder under 2019?		Regionstyrelsen har inte säkerställt att rutinen för ansökningsförfarande och handläggning av stiftelser och fonder blivit reviderad under år 2019.
Har regionstyrelsen säkerställt en ändamålsenlig diarieföring av ansökningar?		Vi bedömer att hanteringen av inkomna ansökningar år 2019 inte var ändamålsenlig, se avsnitt 3.
Har regionstyrelsen säkerställt att avstämning av stiftelsernas skattefrihet ingår som en integrerad del i bokslutet?		Enligt redovisningschefen kommer ingen särskild rutin tas fram. Däremot kommer denna avstämning ingå i det årliga bokslutsarbetet.
Har folkhögskolestyrelsen vidtagit åtgärder med anledning av den felaktiga hanteringen av Kempefonden år 2018?		Folkhögskolestyrelsen träffade hösten 2019 en överenskommelse med Kempestiftelsen.
Har regionstyrelsen i sin uppsikt följt upp hur folkhögskolestyrelsen hanterat förvaltningen av Kempefonden?		Framgår av regionstyrelsens protokoll 2019-12-10, § 275.

Rekommendationer till regionstyrelsen

Säkerställ att:

- Regiondirektören beslutar om rutiner för hur allmänheten ska få kännedom om de två stiftelserna och hur ansökningar går till.
- Regiondirektören beslutar om rutiner för hur ansökningar ska diarieföras, administreras och beredas inför beslut om utdelning.
- Stiftelserna förvaltas i enlighet med beslutad förvaltningspolicy.
- Pengarna (22 kronor) i Johan Albert Marklunds frisängsfond blir förbrukade och att fonden avecklas.

Umeå den 1 april 2020

Eva Moe
 Certifierad kommunal revisor
 Revisionskontoret, Region Västerbotten